

Planprogram for Kommunedelplan for blågrønne strukturer i Sandnes 2027-2042

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Formål	3
1.3 Innhold og planavgrensning	3
1.4 Definisjon av sentrale begreper	4
2. Rammer og føringer	5
2.1 Internasjonale føringer og forpliktelser.	5
2.2 Nasjonale føringer	5
2.3 Regionale føringer	6
2.4 Kommunale føringer.....	6
3. Prioriterte tema i planen	9
3.1 Grønne og blå strukturer i tettbygde strøk.....	9
3.2 Klimatilpasning	10
3.3 Naturgoder (økosystemtjenester).....	10
3.4 Lek.....	11
3.5 Friluftsområder inkludert forbindelser til tettbygd strøk.....	11
3.6 Landskap	12
4. Planprosess	13
4.1 Organisering	13
4.2 Medvirkning	13
4.3 Framdriftsplan.....	14

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

I Sandnes kommune sin planstrategi for perioden 2024–2027 har kommunestyret prioritert overordnet planarbeid for kommunestyreperioden. Kommunedelplan for blågrønne strukturer (Kommunedelplan for grønt) er et av planarbeidene som er prioritert. I planstrategien beskrives planbehovet slik:

«En grønn plan vil gi et bedre grunnlag for utvikling og forvaltning av kommunens grønne områder og forbindelser, inkludert aktivitets- og lekeareal. For en kommune i vekst, med økt press på arealene, er forvaltning av grønnstrukturen særlig viktig. Grønnstrukturen bidrar til sosial bærekraft og folkehelse gjennom økt bokvalitet, gode nærmiljø og attraktiv by- og stedsutvikling i hele kommunen. Grøntområdene er også viktige med hensyn til overvannshåndtering og tilpasning til et klima i endring. Planen vil berøre flere av temaene i utfordringsbildet. Intensjonen med planen er å gi et klarere og mer forutsigbart grunnlag for utviklingen av nye areal eller oppgradering av eksisterende.»

Sandnes kommune har valgt at planen skal utarbeides som en kommunedelplan etter plan- og bygningsloven, og etter PBL. § 4.1 skal det da utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet:

«Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger.»

Vann inngår ofte som en viktig del av grønnstrukturen og i Sandnes har vi flere viktige vassdrag som er sentrale i grønnstrukturen. Vi har derfor valgt å kalle planen «Kommunedelplan for blågrønne strukturer».

1.2 Formål

Kommunedelplanen skal gi mål og strategier og danne grunnlaget for Sandnes kommunes langsiktige planlegging, utvikling og forvaltning av de blå og grønne strukturene. Planen skal være et overordnet politisk styringsdokument, og danne grunnlag for administrasjonens arbeid i planperioden.

Planen vil følge opp og utdype mål og strategier i kommuneplanens samfunnsdel (gjeldende og eventuelle endringer i samfunnsdel fra 2027). Kommunedelplanen skal videre:

- Se på tilbudet til innbyggerne i de ulike bydelene og legge grunnlag for at alle bydelene får et godt og variert tilbud som bygger opp om gode bokvaliteter, gode nærmiljø og attraktiv by- og stedsutvikling.
- Bidra til å nå nullvekstmålet ved å sikre gode forbindelser for gående og syklende og styrke mulighetene for sunn mobilitet som et godt alternativ til bil.
- Belyse og sikre at overvannshåndtering og klimatilpasning kan integreres som positive løsninger i grøntområdene.
- Være et grunnlag for arbeid med nye reguleringsplaner og eventuelt også tekniske planer.

For at planen skal være et aktivt arbeidsverktøy for prioritering av tiltak mv., så vil det lages en egen handlingsplan med prioritering av aktuelle tiltak. Handlingsplan vil rulleres som en del av arbeidet med handlings- og økonomiplanen.

1.3 Innhold og planavgrensning

Det er ikke noen krav til tema som skal omfattes av denne kommunedelplanen, kommunen står derfor fritt til å prioritere dette selv. Veilederen «[Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder](#)» (M100-2014) fra Miljødirektoratet legges til grunn for planarbeidet.

Det foreslås at kommunedelplanen prioriterer følgende tema:

- Grønne og blå strukturer i tettbygde strøk
- Klimatilpasning

- Naturgoder (økosystemtjenester)
- Lek
- Friluftsliv inkludert forbindelser til tettbygd strøk
- Landskap

Planen omfatter hele kommunen, men den geografiske utstrekningen vil likevel variere fra tema til tema. Eksempelvis vil et tema som «landskap» beskrive hele kommunen, mens «grønnstrukturer i og ved tettbygde strøk» vil være arealmessig begrenset. Innhold og utredningsbehov for de enkelte teamene blir beskrevet i kapittel 3.

Arbeidet med kommunedelplanen vil gå parallelt med rullering av kommuneplanen. Konklusjoner fra kommunedelplanen vil kunne innarbeides direkte i kommuneplanens arealdel, og det vil derfor ikke være behov for at kommunedelplanen har et eget juridisk plankart eller egne juridiske bestemmelser. Kommunedelplanen vil likevel være et bindende dokument (vedtas av kommunestyret), som gir overordnede føringer for kommunens videre arbeid med de blågrønne strukturene, og legger premisser for administrasjonens videre arbeid.

1.4 Definisjon av sentrale begreper

Grønnstruktur: Med grønnstrukturen menes et sammenhengende eller tilnærmet sammenhengende vev av store og små vegetasjons- eller naturpregede områder. Den omfatter typisk parker, friområder, turdrag og andre ubebygde arealer med naturpreg i og i tilknytning til byen og tettstedene.

Blågrønn infrastruktur: Med blågrønn infrastruktur menes grønnstruktur, og i tillegg strekninger langs vann og vassdrag som elvekorridorer og bekkedrag.

Tettbygd strøk: Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) er et tettbygd strøk et område med minst 200 bosatte, der avstanden mellom husene som hovedregel ikke overstiger 50 meter. I planarbeidet definerer vi i tillegg Lysebotn og Malmhei/Julebygda som tettbygde strøk.

Friluftsområder: Med friluftsområder menes alle områder med skog, mark og kystareal som kan benyttes til friluftaktiviteter og rekreasjon. Dette er i hovedsak vegetasjons- eller naturpregede områder som ikke er i eller i tilknytning til by og tettsteder, men primært areal avsatt til landbruks-, natur-, friluft- og reindriftsområder (LNFR) i kommuneplanens arealdel.

Lek: Med lek benyttes FNs definisjon «Barns lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og strukturert av barna selv; den finner sted når og hvor mulighetene oppstår».

Fysisk aktivitet: Med fysisk aktivitet forstås enhver aktivitet der man bruker musklene/kroppen som gir økt energiforbruk.

Klimatilpasning: Klimatilpasning handler om å iverksette tiltak for å hindre eller redusere skader som følge av at klimaet endrer seg, og samtidig utnytte mulighetene som endringene kan innebære.

Klimarisiko: Med klimarisiko menes risiko knyttet til hvordan de fysiske konsekvensene av klimaendringer vil påvirke natur og samfunn, og hva overgangen til et samfunn med netto null utslipp vil innebære.

Landskap: Med landskap benyttes Landskapskonvensjonen definisjon: «Landskap betyr et område, slik folk oppfatter det, hvis særpreg er et resultat av påvirkning fra og samspill mellom naturlige og/eller menneskelige faktorer».

Naturgoder: Med naturgoder eller økosystemtjenester menes de goder, tjenester eller produkter som naturen gir oss. Det kan være tjenester i et bredt spekter fra mat, brensel, vann- og luftrensing og rekreasjonsterreng.

Naturrisiko: Med naturrisiko menes faren for negative konsekvenser for aktører og samfunn ved tap og forringelse av natur og naturmangfold.

Nullvekstmålet: Klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy skal reduseres gjennom effektiv arealbruk og ved at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykling og gange.

2. Rammer og føringer

2.1 Internasjonale føringer og forpliktelser.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdenssamfunnets felles arbeidsplan for å sikre sosial rettferdighet, god helse og stanset tap av naturmangfold og klimaendringer. Sandnes sin kommuneplan har gjennom flere revisjoner gitt spesiell oppmerksomhet til folkehelse og bærekraftig utvikling. Alle 17 bærekraftsmål legges til grunn for gjeldende kommuneplan og fremtidig utvikling av Sandnes. Mål 3 «God helse og livskvalitet» og 11 «bærekraftige byer og lokalsamfunn» er blant bærekraftsmålene som er framhevet i kommuneplanen og i tillegg fremheves bærekraftsmål 17 «Samarbeid for å nå målene» som en forutsetning for å lykkes. I tillegg vil vi trekke fram bærekraftsmål 6 «Rent vann og gode sanitærforhold» og 15 «livet på land» som særlig relevant for arbeidet med blågrønnstruktur.

FN har utpekt 2021-2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer.

Bærekraftsmål 3 – God helse og livskvalitet, 6 – Rent vann og gode sanitærforhold, 11 – bærekraftige byer og lokalsamfunn, 15 – livet på land og 17 – samarbeid for å nå målene, gis særskilt oppmerksomhet i grønnstrukturplanen.

Parisavtalen

Parisavtalen er en internasjonal avtale som skal bidra til at verdens land begrenser klimaendringene. For blågrønne strukturer er det hovedpunktet om klimatilpasning som er spesielt relevant ettersom en del klimatilpasningstiltak må løses i der.

Naturavtalen

Naturavtalen er en internasjonal avtale mellom de 196 medlemslandene i konvensjonen om biologisk mangfold som setter mål for arbeidet med stanset tap av natur fram mot 2030 og 2050. Avtalen inneholder 4 langsiktige hovedmål knyttet til 2050-visjonen for naturmangfold og 23 mer konkrete mål fram mot 2030.

Andre internasjonale avtaler som er særlig relevante for planarbeidet er:

- Den europeiske landskapskonvensjonen (2001) har som mål å verne, forvalte og planlegge landskap i naturområder, byer og tettsteder samt rurale områder, og omfatter både «spesielt verdifullt landskap» og «hverdagslandskap»
- FNs konvensjon om biologisk mangfold (1993) har søkelys på hensynet til og konsekvensene for biologiske ressurser
- EUs regler innenfor området, som EUs klima- og miljøregelverk.

2.2 Nasjonale føringer

Regjeringen har fastsatt 24 nasjonale miljømål som hele samfunnet har et ansvar for. For den blågrønne strukturen i Sandnes kommune er disse særlig relevante:

- Samfunnet skal forberedes på og tilpasses klimaendringene.
- Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.
- Friluftslivets posisjon skal tas vare på og videreutvikles gjennom ivaretagelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområder, og stimulering til økt friluftaktivitet for alle.

De nasjonale miljømålene er konkretisert blant annet gjennom:

- Meld. St.14 (2015-2016) Natur for livet
- Meld. St. 18 (2015-2016) Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet
- Meld. St. 35 Bærekraftig bruk og bevaring av natur (2023-2024) – Norsk handlingsplan for naturmangfold
- Meld. St. 18 (2016–2017) – Berekraftige byar og sterke distrikt
- Meld. St. 16 (2019–2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken — Engasjement, bærekraft og mangfold
- Meld. St. 40 (2020-2021) «Mål med mening»
- Meld. St. 26 (2022-2023) Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn
- Friluftsloven (LOV 1957-06-28 nr.16)
- Naturmangfoldloven (LOV-2009-06-19-100)
- Nasjonal transportplan (NTP): nullvekstmålet
- Handlingsplan for fysisk aktivitet (2020-2029)

Andre relevante nasjonale føringer:

- Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder (Veileder M100-2014), Miljødirektoratet
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, Kommunal- og distriktsdepartementet
- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, Kommunal- og distriktsdepartementet
- Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging, Kommunal- og distriktsdepartementet
- Meld. St. 19 (2018-2019)- «Folkehelsemeldinga Gode liv i eit trygt samfunn», Helse- og omsorgsdepartementet
- Meld. St. 10 (2018-2019) «Frivilligheita - sterk, sjølvstendig, mangfoldig», Kulturdepartementet
- Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020-2029 – «Sammen om aktive liv», Helse og omsorgsdepartementet
- Veileder systematisk folkehelsearbeid – «veileder til lov og forskrift», Helsedirektoratet

2.3 Regionale føringer

- Regionalplan for klimatilpasning i Rogaland 2020-2050, Rogaland fylkeskommune 2020
- Regionalplan for kulturmiljø 2023-2035, Rogaland fylkeskommune 2023
- Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning 2017–2024. Rogaland fylkeskommune 2017
- Fylkesdelplan for universell utforming 2014–2017, Rogaland fylkeskommune 2020
- Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke 2050. Rogaland fylkeskommune 2020
- Regionalplan for folkehelse i Rogaland 2013–2017, Rogaland fylkeskommune 2012
- Regionalplan for vannforvaltning for Rogaland vannregion 2022-2027, Rogaland fylkeskommune 2022
- Regionalplan for klimaomstilling i Rogaland (planprogram vedtatt 2023, plan forventet vedtatt i 2025)
- Regionalplan for kulturmiljø 2023-2035
- Jordvernstrategi for matfylket Rogaland.

2.4 Kommunale føringer

Kommuneplan for Sandnes 2023-2038

Kommuneplanen er et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling i et 15 års perspektiv. Planen består av to hoveddeler: Samfunnsdelen gir overordnede føringer og mål for samfunnsutvikling i Sandnes de neste 15 årene og hvordan kommunen som organisasjon skal bidra til måloppnåelse. Arealdelen består av plankart med tilhørende bestemmelser. Arealdelen blir gjennom bystyrevedtak juridisk forpliktende. Samfunnsdelen gir føringer for arealdelen, dvs. at arealdelen skal gjenspeile prioriteringer og satsinger i samfunnsdelen. Samfunnsdelen har i tillegg en handlingsdel som peker på særskilte satsninger som bør følges opp i kommuneplanperioden.

I kommuneplanens samfunnsdel er det en rekke mål for samfunnsutviklingen i Sandnes kommune som danner grunnlag for kommunedelplanen. I de neste avsnittene er viktige mål og strategier som danner dette grunnlaget trukket fram. I tillegg er viktige oppfølgingspunkt i kommuneplanen oppført der det er relevant.

Mål 1: Sandnes skal være et inkluderende og mangfoldig samfunn

Et inkluderende og mangfoldig samfunn innebærer at Sandnes kommune skal legge vekt på mellom-menneskelige relasjoner og sosiale forhold i samfunnsutviklingen.

Av strategiene i kommuneplanen som legges til grunn for å nå dette målet er disse spesielt relevante:

- Strategi 2: Skape gode og likeverdige livsvilkår for alle
- Strategi 3: Styrke mangfoldet og det frivillige engasjementet i befolkningen

Mål 2: Sandnes skal være en attraktiv kommune

En attraktiv kommune innebærer at Sandnes skal være et godt sted å bo og leve. Her legges også grunnlaget for god folkehelse, som handler om gode oppvekst- og levekår og å fremme fellesskap, helse, trygghet, inkludering og deltakelse. Barn og unge skal ha en trygg og god oppvekst.

Av strategiene i kommuneplanen som legges til grunn for å nå dette målet er disse spesielt relevante:

- Strategi 1: Styrke kommunens storbykvaliteter
- Strategi 2: Sikre gode leve- og oppvekstvilkår i hele kommunen
- Strategi 3: Ivareta og videreutvikle naturgitte kvaliteter
- Strategi 4: Inspirere og tilrettelegge for aktiv og grønn mobilitet
- Strategi 5: Sandnes skal tilby gode boliger i attraktive nærmiljø

I tillegg er disse konkrete oppfølgingspunkt i KP relevante for planarbeidet:

- Jobbe aktivt for å realisere en sammenhengende gangforbindelse med offentlige byrom på vestsiden av Gandsfjorden.
- Legge til grunn vedtatt handlingsprogram for kulturminner i videre arbeid med kulturminner og kulturmiljø i Sandnes.

Mål 3: Sandnes kommune skal være en ansvarlig og offensiv samfunnsutvikler

En ansvarlig og offensiv samfunnsutvikler innebærer at Sandnes kommune skal ha en aktiv rolle i by- og samfunnsutviklingen.

Av strategiene i kommuneplanen som legges til grunn for å nå dette målet er disse spesielt relevante:

- Strategi 1: Utøve et bevisst samfunnsansvar
- Strategi 2: Arbeide målrettet for å oppfylle klimaforliket

Planstrategi 2024-2027 og planprogram for kommuneplan for Sandnes 2027-2042

Sandnes kommune har igangsatt arbeid med revisjon av kommuneplanen. Lokalsamfunnsutvikling, deltakelse og økt hverdagsaktivitet er noen av temaene som skal prioriteres. Planstrategi 2024-2027 og planprogram for kommuneplan 2027-2042 ble vedtatt av kommunestyret i sak 138/24 i oktober 2024. Kunnskapsgrunnlag, strategier og målsetninger som fastsettes og danner grunnlag for ny kommuneplan vil medtas som grunnlag også for utarbeidelsen av Kommunedelplan for blågrønne strukturer 2027-2042.

Aktive Sandnes – kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2024-2034

Idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er det som engasjerer flest mennesker i fritiden, og kommunedelplanen skal legge til rette for en helhetlig aktivitets- og anleggspolitikk som gir innbyggerne i Sandnes kommune best mulig forutsetning for å drive med dette.

Planen beskriver status, samfunnsutvikling og framtidige ønsker og behov når det gjelder fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett. Den utdyper også mål og strategier på områder som er vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel. Til slutt viser planen politiske visjoner og mål med tiltak innenfor feltet idrett, fysisk aktivitet

og friluftsliv for hele planperioden 2024–2034.

Grensesnittet mellom denne nye kommunedelplanen og Aktive Sandnes må klargjøres gjennom planarbeidet, slik at planene ikke overlapper hverandre direkte.

Kommunedelplan for Sandnes sentrum 2018-2035

Formålet med sentrumsplanen er å ha helhetlige og langsiktige strategier for utvikling av Sandnes sentrum basert på visjonen «En liten storby ved fjorden». Planen gir økt forutsigbarhet for byutviklingsinitiativer og mer effektive planprosesser. Planen legger til rette for at Sandnes sentrum skal styrkes og videreutvikles som et levende og attraktivt regionalt senter med kontorarbeidsplasser, undervisning, kultur, handel og bolig. Byrom- og gatebruksplan for Sandnes sentrum ble vedtatt i 2023 som en oppfølging av sentrumsplanen og gir føringer for utvikling av mange av byrommene og gatene i sentrum.

Det er i planstrategi for Sandnes 2024-2027 lagt inn behov for begrenset oppdatering og revisjon av kommunedelplan for Sandnes sentrum. Kommunedelplan for Sandnes sentrum og kommunedelplan for blågrønne strukturer vil ha noe overlapp og ved en revisjon av førstnevnte må disse ses i sammenheng.

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2020-2035 (rev. 2022)

Kulturminneplanen viderefører, utdyper og supplerer kunnskapsgrunnlaget i kulturminnepolitikken gitt i Kommuneplan for Sandnes 2019-2035, Kommunedelplan for Sandnes sentrum 2018-2035, samt Kommuneplan for Forsand. Planen skal være et av flere bidrag til å styrke Sandnes sin attraktivitet og konkurransekraft gjennom å ta vare på kommunens verneverdige kulturminner i planlegging, bygging og forvaltning av det fysiske miljøet. Sandnesløftet inngår i handlingsdelen til Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2020-2035 og er en strategi og et byutviklingsprogram med mål om et felles løft for å styrke bystolthet, byidentitet og bruk og gjenbruk av kulturarven.

Klima- og miljøplan for Sandnes kommune 2020-2025

Klima og miljøplanen samler kommunens politikk og prioriteringer innenfor klima, energi og miljø i en felles plan. Det er en målsetning at Sandnes kommune skal være en viktig friluftslivskommune på Nord-Jæren. Vi skal bevare viktige naturverdier og tilrettelegge for opplevelse, rekreasjon og læring i naturen. Videre nevnes det at “i arbeid med utvikling av sentrum og nye plan og byggeprosjekt skal det settes søkelys på å utnytte muligheter og utnytte vann for å etablere attraktive områder. Grønne tak, åpne bekker, regnbed, kantvegetasjon og større innslag av grønt kan bidra til mer attraktive byområder”.

Kommunedelplan Landbruk 2015 – 2030

Sandnes er ikke bare en av Norges hurtigst voksende byer, og en betydelig friluftskommune, men også en av de store landbrukskommunene i landet. For landbruksnæringen er det viktig med en forutsigbar arealpolitikk. Aktivt jordvern er det viktigste tiltaket for å ta vare på landbruksnæringen. Landbruksarealene i Sandnes består for en stor del av innmarksbeite og skog. Sandnes kommune er også forvalter av en betydelig hjortevilt. Det er betydelige friluftsinnteresser knyttet til skogen, og det er i denne planen innført meldeplikt i skoghogsten i Sandnesmarkå, slik at kommunen og frivillige organisasjoner kan forberede seg på slike aktiviteter.

Andre relevante kommunale planer og strategidokumenter:

- Strategi- og handlingsplan for insektvennlig kommune 2022-2025
- Handlingsplan mot fremmede skadelige arter 2024–2034
- Byromsstrategi for Sandnes kommune (vedtatt i kommunestyret [KS 149/20](#))
- Strategi for medvirkning med barn og unge
- Reiselivsstrategi for Sandnes kommune 2019-2030
- Klimastrategi og klimaplan (under utarbeidelse)
- Mobilitetsstrategi (under utarbeidelse)
- Skybruddsplan (under utarbeidelse)
- Gravplassmelding 2015-2040 (planlagt revidert i 2025)
- Verneplan for gravplassene i Sandnes (vedtatt i 2024)

3. Prioriterte tema i planen

Planen skal omfatte en bred tematikk og flere av disse må i videre arbeid ses i tett sammenheng. Bærekraftsperspektivet vil være grunnleggende og overbyggende innenfor alle temaområdene. Det tas sikte på at mye av utrednings- og analysearbeidet kan gjøres med kartbaserte verktøy.

Følgende tema er prioriterte i planarbeidet og vil vurderes særskilt:

- Grønne og blå strukturer i tettbygde strøk
- Klimatilpasning
- Naturgoder (økosystemtjenester)
- Lek
- Friluftsliv inkludert forbindelser til tettbygd strøk
- Landskap

3.1 Grønne og blå strukturer i tettbygde strøk

Gode nærmiljø og bokvaliteter er en viktig forutsetning for by- og tettstedsutviklingen i tråd med kommunens arealstrategi. Grønnstrukturene tilbyr viktige areal som blant annet gir nærmiljøene tilgang på grøntareal, lekeplasser og turområder. Et variert tilbud av aktiviteter i grønnstruktur gir et bredere tilbud til innbyggerne. Variasjon i vegetasjonstyper i grønnstrukturen kan gi bedre habitat for naturmangfold og samtidig gi mer variert opplevelse og rekreasjonsareal for innbyggerne. Natur og vegetasjon har også positiv effekt på den psykiske helsen og gjør det mer attraktivt å være fysisk aktiv. Grønnstrukturen vil også bidra til et bedre lokalklima, blant annet vil høy vegetasjon som trær bidra til å redusere vind. Store trær er dessuten landemerker, orienteringspunkt, kulturminner, og de er habitat for fugler og insekter.

Sammenhengende koblinger mellom grøntområder og bydeler bidrar til å gi trygge og attraktive forbindelser for myke trafikanter. Gode forbindelser og sunn mobilitet er viktig for å bygge opp om 0-vekstmålet.

Statens hovedmålsetning for friluftsliv er at befolkningen utøver friluftsliv jevnlig. For å nå denne målsetningen er ivaretagelse og tilrettelegging av tilgjengelige arealer viktig. Satsing på arealene i nærmiljøet, dvs. grøntstrukturen, kan bidra til at den lite fysisk aktive delen av befolkningen blir mer aktiv.

Det antas at dette blir det mest omfattende kapitlet i kommunedelplanen.

I kommunedelplanen skal vi:

- Belyse betydningen av grønne og blå struktur i tettbygd strøk, herunder også grønnstrukturens virkning for et bedre lokalklima.
- Analysere og kartlegge eksisterende blågrønne strukturer, med hensyn på funksjon, tilgjengelighet, innhold og kvalitet.
- Utarbeide strategier for forvaltning og videreutvikling av blågrønne strukturer.
- Kartlegge verdifulle trær og foreslå tiltak for å bevare og fremme verdien av disse.
- Sikre gode forbindelser og sunn mobilitet for bygge opp om 0-vekstmålet. Se på koblinger mellom grøntområder og bydeler. Bygge videre på temakart gange i kommuneplanen og tidligere utarbeidet [byromsstrategi for Sandnes](#).
- Gi grunnlag for å differensiere områder avsatt til grønnstruktur i kommuneplanens arealdel til relevante underformål, samt å identifisere eventuelle verdier som må sikres i kommuneplanens bestemmelser. Gi grunnlag for å vurdere behov for hensynsone grønnstruktur (H540) også innenfor de tettbygde områdene.

3.2 Klimatilpasning

Med et klima i endring er klimatilpasning av samfunnet viktig. Hyppigere og kraftigere styrtregn vil gjøre oss mer utsatt for overvann og oversvømmelser, og flere tette flater som følge av fortetting vil utfordre avløpssystemet og øke vannets skadepotensial i bebygde områder. Overvann skal ifølge kommuneplan for Sandnes disponeres lokalt gjennom åpne og naturbaserte løsninger. Dette er blågrønne løsninger som kan integreres som positive elementer i grøntanleggene. Naturbaserte løsninger handler om å bruke naturens prosesser for å håndtere regn og overvann, og å la vannet være en ressurs i landskapet. Dette kan være i parker, uteområder, trær, kanaler, bekker, dammer, private hager og liknende. Sunne økosystemer er viktig for at naturbaserte løsninger skal fungere over tid, og det er derfor av betydning at kommunen opprettholder og etablerer robuste økosystemer i bebygde områder.

I kommunedelplanen skal vi:

- Synliggjøre de positive bidragene av blågrønne strukturer i et klimaomstillingsperspektiv.
- Kartlegge behovet for økt overvannshåndtering i tettbygde områder som følge av klimaendringer og fortetting/transformasjon.
- Kartlegge eksisterende blågrønne strukturer i kommunen og vurdere hvordan disse kan styrkes for å løse økende overvannsproblematikk.
- Lage bedre rutiner for å sikre blågrønne løsninger i planlegging.
- Vurdere hvordan overvannshåndtering og klimatilpasning kan integreres som positive blågrønne løsninger.
- Utarbeide grunnlag for å få mer helhetlige, lokaltilpassede løsninger og føringer for hvordan dette skal løses i Sandnes.

3.3 Naturgoder (økosystemtjenester)

Naturen har en egenverdi som innebærer en erkjennelse av at naturen har rett til å eksistere uavhengig av om de er til nytte for menneskene. Samtidig er naturressursene og økosystemtjenester, også kalt naturgoder, grunnlaget for økonomisk virksomhet, for samfunnslivet og for menneskelig velferd i vid forstand. Listen over naturgoder er lang, og den totale verdien for samfunnet er enorm. Vi grupperer gjerne naturgodene i *forsynende tjenester* (f.eks. mat og tømmer), *regulerende tjenester* (f.eks. flomdemping og temperaturregulering), *støttende tjenester* (f.eks. levested for arter) og *kunnskaps- og opplevelsetjenester* (f.eks. stedsindentitet og muligheter for rekreasjon og friluftsliv).

Begrepet økosystemtjenester, eller naturgoder, er nyttig for å illustrere de mangfoldige godene samfunnet får fra naturen. Verdien av disse godene er likevel vanskelig å oppfatte og å prissette på en presis og rettferdig måte. Dette er nok noe av årsaken til at vi ikke har evnet å anerkjenne verdien av velfungerende økosystemer før de ikke lengre er i stand til å levere de livsviktige naturgodene og tjenestene vi er avhengige av. De fleste beslutningsprosesser inkluderer bare et smalt sett av verdier vi får fra naturen. Særlig gjelder dette materielle naturverdier som har stor markedsverdi. Naturens egenverdi og naturgoder veier sjelden tungt når avgjørelser skal tas. Denne beslutningspraksisen går på bekostning av både naturen, samfunnet og framtidige generasjoner. Ifølge World Economic Forum, Det Internasjonale Naturpanelet (IPBES) og Naturrisikoutvalget (NOU 2024:2) fører tap av naturmangfold og funksjonelle økosystemer til enorme kostnader for samfunnet hvert år.

God oversikt over naturmangfold og naturtyper er avgjørende for å ivareta god tilstand i økosystemer og opprettholde og styrke naturgodene vi får fra naturen. Dette er en viktig investering for å sikre en langsiktig og helhetlig samfunnsutvikling, men også en avgjørende del av samfunnsberedskapen, f.eks. for å håndtere klima- og naturrisiko, ivareta matsikkerhet og tilgang til rent drikkevann. Samtidig er økt oppmerksomhet på naturgoder viktig for å synliggjøre og øke oppmerksomheten om hvordan naturen direkte bidrar til vår velferd og livskvalitet.

I dette kapitlet vil følgende naturgoder få økt oppmerksomhet:

- Regulerende tjenester; for eksempel temperaturregulering, luftrensning, støyreduksjon, CO₂-opptak og lagring.
- Støttende tjenester; habitat for arter.
- Kunnskaps- og opplevelsestjenester; /rekreasjon og friluftsliv, stedsintetitet, kulturarv, turisme og pedagogiske muligheter.

I kommunedelplanen skal vi:

- Oppdatere kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet og viktige naturverdier i blågrønne strukturer og tettstedsnære naturområder.
- Utarbeide et kunnskapsgrunnlag som gir bedre innsikt i og forståelse for naturgoder som grunnlag for en mer aktiv og målrettet naturforvaltning som er virkningsfull, holdbar, og forutsigbar over tid.
- Identifisere tiltak for å bevare, styrke og restaurere natur og dens naturgoder i grønnstrukturen.

3.4 Lek

For barn er tilbudet av areal for lek i nærområdet et viktig aktivitetstilbud i hverdagen og bidrar blant annet til sosial, kognitiv og motorisk utvikling. Lek foregår på opparbeidede lekeplasser, men også som fri lek blant annet i grøntareal. Generelt vil et variert leketilbud for barna gi et bredere grunnlag for utvikling gjennom lek. En god lekeplass skal tilby et utfordrende og kontrollert læringsmiljø, og benyttes ofte som utfartsmål for familier, barnehager og skoler. For barnehager, og spesielt barnehager som har lite uteoppholdsareal, er det viktig at det er et godt tilbud av lekeplasser i nærområdet. Tilrettelegging for barns lek skal gi barn muligheten til å møte akseptabel risiko som del av et stimulerende, utfordrende og kontrollert læringsmiljø. Å lære om risikoer og deres konsekvenser i et kontrollert miljø er en viktig del av læringsprosessen.

Om lag en tredjedel av kommunale lekeplasser står i dag uten utstyr og har potensiale for å benyttes som møteplass og grønn lunge i by- og tettstedsområder. For å lage rammer for en helhetlig planlegging av lekeplasser, og forvaltning av de offentlige lekeplassene i Sandnes, er det behov for en strategi for lekeplass.

Dagens bestemmelser om lek i kommuneplanens arealdel har noen uheldige konsekvenser som påvirker utvikling av nye bolig- og lekeareal i plansaker. Det har i flere kommuneplanperioder vært ønske om endring av kommuneplanens bestemmelser knyttet til krav til lekeplasser.

I kommunedelplanen skal vi:

- Beskrive lekeareal som en viktig del av tilbudet i grønnstrukturen.
- Kartlegge avstand, størrelse, tilgjengelighet, behov og funksjon av dagens lekeplasser.
- Lage en kommunal strategi for lekeplass hvis formål er å lage rammer for en helhetlig planlegging og forvaltning av lekeplasser i Sandnes.
- Levere grunnlag for justerte bestemmelser til lekeareal i kommuneplanens arealdel (KPA).

3.5 Friluftsområder inkludert forbindelser til tettbygd strøk

Sandnes kommune er vertskommune for friluftslivsutøvere fra hele Nord-Jæren og har høye besøkstall. Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge, og som i de fleste andre steder i Norge er befolkningen i Sandnes aktive friluftsmennesker. Kulturundersøkelsen for Nord-Jæren 2021 viser at over 75 % av befolkningen benytter regionens friluftsområder ukentlig eller oftere. Brukerne angir høy tilfredshet med tilbudet. Undersøkelsen viser også at friluftsområdene benyttes i svært stor grad på tvers av kommunegrensene i regionen.

Friluftsliv og friluftaktivitet foregår både i grøntområdene i by- og tettstedene og i landbruks- og naturområdene rundt. For å få et godt og bærekraftig tilbud er det viktig med gode forbindelser og

sammenhenger som tilbyr et godt og variert tilbud til innbyggerne. Hverdagsfriluftsliv bør fortrinnsvis kunne utføres uten bruk av bil. God planlegging og tilrettelegging der man ser på hele bildet fra interne strukturer i boligområder i tettbygd strøk og ut til tettstedsnære friluftsområder er viktig for å sikre denne muligheten. Eksisterende, kartlagte friluftsområder er som en del av dette viktig å ivareta og utvikle.

Aktive Sandnes omhandler aktivitetssiden av friluftsliv mens denne nye kommunedelplanen retter seg mot arealene og sammenhengen mellom disse.

Mange friluftsområder ligger i kort avstand fra boligområder, men flere mangler gode forbindelser. Det er viktig å legge til rette for bedre tilknytning til friluftsområdene som ligger utenfor bebyggelsen, slik at tettstedene kan tilby et mer variert friluftstilbud. For friluftsområder som ligger nært bebyggelse, bør det tilrettelegges for å komme seg trygt til å fra med gange eller sykkel. Dette bidrar både til økt fysisk aktivitet og reduserer behovet for bilbruk. Staten har en målsetting om at natur og friluftsliv skal spille en større rolle i helsefremmende og forebyggende arbeid. Satsingen på friluftsliv støtter derfor opp under regjeringens folkehelsearbeid.

Friluftsområder berører i stor grad enten landbruksområder eller naturområder. En sentral del av friluftsopplevelsen er å komme tett på naturen. Ved tilrettelegging av friluftsområder for allmenn ferdsel må det derfor i størst mulig grad tas hensyn til naturmangfold. Mange friluftsområder berører også landbruksareal og da spesielt beitemark. Som både friluft- og landbrukskommune er det viktig for Sandnes å finne tiltak som reduserer konflikter mellom friluftsutøvere og landbruket. Spesielt gjelder dette utfordringer knyttet til parkering, samt problematikken rundt turgåere med løse hunder i områder med beitende husdyr.

I kommunedelplanen skal vi:

- Vurdere hvordan Sandnes kommune kan ivareta og videreutvikle strukturer for friluftsliv inkludert koblinger til by- og tettsteder og koblinger mellom friluftsområdene.
- Ta utgangspunkt i allerede kartlagte friluftsområder og bruke grunnlagsdata fra blant annet Aktive Sandnes som utgangspunkt for videre arbeid.
- Identifisere friluftslivsområder som er lett tilgjengelige for myke trafikanter, med mål om å redusere bilbasert friluftsliv.
- Vurdere potensielle konflikter mellom friluftsliv, natur og landbruksinteresser.
- Bidra med kunnskapsgrunnlag til arbeidet med hensynssone friluftsliv (H530) og hensynssone grønnstruktur (H540) utenfor de bebygde arealene i kommuneplanens arealdel (KPA).

3.6 Landskap

En av kommunens ressurser er landskapet. Europarådets landskapskonvensjon påpeker at landskapet spiller en viktig rolle og er av allmenn interesse på det kulturelle, økologiske, miljømessige og sosiale plan. Landskapet utgjør en ressurs som er gunstig for økonomisk aktivitet, og vern, forvaltning og planlegging av landskap kan bidra til å skape arbeidsplasser. Landskapet bidrar også til å danne lokale kulturer, er et grunnleggende element i vår natur- og kulturarv og bidrar til å styrke den lokale identitet.

Landskapskonvensjonen trekker også fram at landskapet er en vesentlig del av menneskenes omgivelser og at «landskapet er en viktig faktor for folks livskvalitet overalt: i byområder og i spredtbygde strøk, i områder som oppfattes som lav verdi på grunn av belastninger eller forfall, til hverdagslige omgivelser så vel som i områder som er kjent for å være særlig verdifulle».

For å kunne planlegge, forvalte og ta vare på landskap på en god måte, må viktige landskapsverdier identifiseres. Landskapskonvensjonen oppfordrer derfor til å kartlegge og prioritere landskap. Landskapet i Lysefjorden er kommunens mest kjente landskap og er spesielt viktig for turisme og reiseliv. Lysefjorden er registrert som et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse (KULA). Kommunen har også andre landskap og det er behov for et bedre kunnskapsgrunnlag om landskapet generelt i kommunen. Det er også behov for en vurdering knyttet til hvilke landskap som er sårbare og hvilke viktige landskap som bør prioriteres. Prioriterte viktige og sårbare landskap bør omfattes av hensynssone H550 i kommuneplanens arealdel. Det

er også behov for en vurdering av hvilke føringer som bør ligge til grunn for tiltak for å unngå at de viktige og sårbare landskapene våre blir negativt påvirket.

I kommunedelplanen skal vi:

- Beskrive overordnet landskapsbilde for kommunen. Eksisterende analysearbeid oppdateres og bearbeides i den grad det er behov. I analysen vurderer hensiktsmessig inndeling i ulike landskapsrom.
- Identifisere landskap som er viktige og sårbare.
- Bidra med kunnskapsgrunnlag til arbeidet med hensynssone landskap (H550) i kommuneplanens arealdel (KPA). Grunnlaget skal benyttes til å prioritere landskap og vurdere eventuell endring av hvilke areal som omfattes av hensynssone H550. Videre vurderer hvilke føringer som bør ligge til grunn i kommuneplanens arealdel for tiltak som kan påvirke viktige og sårbare landskap.

4. Planprosess

4.1 Organisering

Kommunedelplan for blågrønn infrastruktur må forankres både politisk og administrativt. Som administrativ styringsgruppe foreslås direktør og relevante virksomhetsledere i byutvikling og teknisk. Arbeidet med utarbeiding av planen vil bli ledet av virksomhet Park, idrett og vei. Temaene og utredningsoppgavene organiseres i egne tverrfaglige arbeidsgrupper som alle koordineres av en tverrfaglig hovedprosjektgruppe. Arbeidsgruppene vil bestå av fagressurser fra virksomhetene: Samfunn, plan og bygg, Vann, avløp og renovasjon og Park, idrett og vei.

Kommunestyret styrer arbeidet med kommunedelplanen gjennom vedtak i ulike faser av arbeidet. Framdriftsplanen viser i hvilke perioder de ulike vedtakspunktene for kommunestyrets behandling er planlagt.

4.2 Medvirkning

Krav om medvirkning er forankret i plan- og bygningsloven. Det legges opp til medvirkning tidlig i planprosessen, både i arbeidet med selve planen og i arbeidet fram mot et ferdig vedtatt planprogram. Både planforslaget og planprogrammet vil bli lagt ut til offentlig ettersyn for allmenheten. Særlig interesserte parter vil også bli invitert til dialog i det videre planarbeidet. Det vurderes flere metoder for å få innspill til planen fra særlig interesserte parter.

Særlig interesserte parter:

- Friluftsansjasjoner (friluftsråd, turistforening, speider, turlag med mer)
- Idrettslag (løpe- og orienteringsklubber mv., utetrening)
- Frivilligsentral Sandnes
- BUKS – Barn og unges kommunestyre
- SUK – Sandnes Unge kommunestyre
- Beboere i bydelene
- Nabokommuner
- Bondelagene og aktuelle grunneiere

4.3 Framdriftsplan

Figuren viser framdriftsplan for planarbeidet. Grønt betyr politisk behandling/vedtak, rødt betyr medvirkningsprosess og blått administrativt arbeid. Det vil være naturlig at en vedtar endelig plan sammen med rulleringen av handlingsprogram parallelt med økonomiplanbehandlingen i desember 2026.

	2024	2025			2026		
	3. periode	1. periode	2. periode	3. periode	1. periode	2. periode	3. periode
Planprogram							
Utarbeide planprogram	Blått						
Varsling om oppstart / vedtak om offentlig ettersyn planprogram		Grønt					
Medvirkning - høring		Rødt					
Behandling av innspill		Blått					
Politisk vedtak - planprogram			Grønt				
Kunngjøring av planprogram			Blått				
Kommunedelplan for grønt							
Kartlegging og kunnskapsinnhenting		Blått	Blått	Blått			
Medvirkning			Rødt	Rødt	Rødt		
Bearbeiding av innspill				Blått	Blått		
Vedtak om offentlig ettersyn planutkast					Grønt		
Høring planutkast					Rødt	Rødt	
Behandling av uttalelser						Blått	Blått
Justere handlingsprogram i tråd med kommunedirektørens innstilling til handlings- og økonomiplan							Blått
Vedtak av kommunedelplan							Grønt